

Talousvaliokunta

Hallituksen vuosikertomus 2020

Tarkastusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen vuosikertomus 2020 (K 3/2021 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten tarkastusvaliokunnalle. Määräaika: 30.9.2021.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtava asiantuntija Ulla Rosenström, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Assi Salminen, valtioneuvoston kanslia
- professori Otto Toivanen, Helsinki GSE Covid-19-tilannehuone

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleisiä huomioita vuosikertomuksesta. Talousvaliokunta on arvioinut vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä myös ja erityisesti Helsinki Graduate School of Economicsin yhteyteen perustetun tilannehuoneen merkitystä lainsäädännön ja päätöksenteon tukena kertomusvuoden 2020 aikana. Valiokunta toteaa tilannehuoneen tarjoaman asiantuntemuksen parantaneen edellytyksiä tietopohjaiseen päätöksentekoon. Talousvaliokunta arvioi, että jatkossakin tarvitaan tilannehuoneen kaltaista päätöksenteon tukea, kuinka se sitten päätetäänkään organisoida. Olennaisia, säilytettäviä elementtejä ovat ajantasaiset ja laajat valmisaineistot, sujuvat hallinnolliset käytännöt tiedon hyödyntämiseksi ja tietojen käyttämisen kansantaloudellisesti järkevä hinnoittelu.

Lausumat. Talousvaliokunta katsoo, että vuosikertomuksen liiteaineiston (liite 3) mukaiset lausumat voidaan poistaa seuraavasti:

Energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset (HE 50/2014 vp — EV 75/2014 vp). Eduskunta edellytti 23.6.2014, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan tarvittavia lainsäädännön muutoksia, jotta energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevat rangaistussäännökset saadaan vastaamaan finanssimarkkinoiden vastaavia säännöksiä.

Valiokunnan lausunto TaVL 26/2021 vp

Energiamarkkinoiden manipulaatiota koskevia tapauksia ei ole edennyt tutkintaan Suomessa asetuksen (EU) N:o 1227/2011 voimassaoloaikana. Pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla tutkinnassa on ollut yksittäisiä tapauksia, joiden yhteispohjoismaiseen tutkintaan myös Suomen Energiavirasto on osallistunut. Tapaukset on käsitelty tekopaikan lainsäädännön mukaisesti. Energiamarkkinoiden manipulaatiotapaukset ovat osoittautuneet Suomessa harvinaisemmiksi kuin lainsäädännön valmistelun yhteydessä on arvioitu.

Talousvaliokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

Veroviranomaisen tiedonsaanti (HE 28/2016 vp — EV 44/2017 vp). Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto selvittää finanssialan kansalliseen harkintaan perustuvan seuraamussäännösten kokonaisuuden ja tekee asiasta talousvaliokunnalle selvityksen.

Oikeusministeriön asettama työryhmä on selvittänyt rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevan sääntelyn kehittämistä. Työryhmä päätyi arvioon, jonka mukaan hallinnollisia sanktioita koskevalle yleislainsäädännölle ei ainakaan toistaiseksi ollut riittäviä perusteita ja edellytyksiä. Työryhmä kuitenkin laati ehdotuksensa hallinnollisten sanktioiden sääntelyperiaatteiksi. Talousvaliokunta yhtyy valtiovarainministeriön arvioon, jonka mukaan finanssialan kansalliseen harkintaan perustuva seuraamussäännöstö kokonaisuudessaan täyttää varsin hyvin kyseisten periaatteiden asettamat vaatimukset.

Talousvaliokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

Sijoittajien korvausrahastosääntelyn kokonaisarviointi (HE 46/2016 vp — EV 98/2016 vp).

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi vaadittavien lainsäädännön muutosten valmisteluun, jotta sijoittajien korvausrahastoa koskeva sääntely vastaisi muuttuneen toimintaympäristön tarpeita sijoittajien suojan turvaavalla tavalla, huomioiden erityisesti palvelun tarjoajan oikeudellinen rakenne, toiminnan laatu, laajuus ja riskit.

Joukkorahoituspalvelujen tarjoajista on tullut voimaan EU-sääntelyä, jota aletaan soveltaa 10.11.2021. Se ei edellytä joukkorahoituspalvelun tarjoajan kuulumista sijoittajien korvausrahastoon. EU-direktiiviin perustuvat säännökset sijoituspalveluyrityksen velvollisuudesta kuulua sijoittajien korvausrahastoon on sijoitettu kansalliseen sijoituspalvelulainsäädäntöömme.

Talousvaliokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030 (VNS 7/2016 vp — EK 12/2017 vp). Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto selvittää energia- ja ilmastostrategian toimeenpanoa erityisesti viennin ja kansainvälisen arvonnäkökulmasta, jotta Suomen kilpailuedut ja innovaatiopotentiaali kiertotalouden, älykkäiden sähköjärjestelmien, energiatehokkuuden ja kuluttajien osallistumismahdollisuuksia edistävien ratkaisujen markkinoilla hyödynnetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama älyverkkotyöryhmä on saanut valmiiksi mietintönsä syksyllä 2018. Mietinnössä esitetään lukuisia toimenpiteitä, joilla asiakas voi osallistua paremmin

Valiokunnan lausunto TaVL 26/2021 vp

sähkömarkkinoille ja joilla samalla parannetaan sähkön toimitusvarmuutta. Ehdotusten perusteella on aloitettu lainsäädäntötyö. Suomi on ensimmäinen maa Euroopassa, joka on toimeenpanemassa näin kattavan strategian älyverkoista.

Talousvaliokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

Ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien vähentäminen (HE 230/2018 vp — EV 284/2018 vp). Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto seuraa tarkoin kuluttajaluottojen hintasääntelyn vaikutuksia kustannuksiltaan kohtuuttomien kuluttajaluottojen tarjontaan ja hintoihin sekä ryhtyy tarvittaessa välittömästi lisätoimiin.

Pysyvä hintasääntely on tullut voimaan 1.9.2019. Osana hintasääntelyn vaikutusten arviointia oikeusministeriössä on tehty ”Selvitys vuoden 2019 hintasääntelyuudistuksen vaikutuksista kuluttajaluottosopimuksiin velkomustuomioiden valossa”, joka valmistui vuoden 2020 lopussa. Tämän lisäksi Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti on tehnyt valtioneuvoston tilauksesta syksyllä 2020 selvityksen ”Katsaus viime vuosien ylivelkaantumiskehitykseen”.

Talousvaliokunta katsoo, että valtioneuvosto on täyttänyt lausuman mukaisen velvoitteen siltä osin kuin se koskee selvityksen tekemistä. Lisäksi ylivelkaantumista eri tavoin koskevia tai sivuavia lainsäädäntöesityksiä on valmistelussa. Talousvaliokunta arvioi tähän liittyvän lausuman päivittämisen tarvetta näiden lainsäädäntöjen eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Nykymuodossaan lausuma 1 voidaan näin ollen voidaan poistaa.

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto kiinnittää huomiota talousosaamisen lisäämiseen eri asteisessa koulutuksessa velkaantumisongelman ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä.

Uudistetuissa opetussuunnitelman perusteissa talousosaaminen on osana laaja-alaisia kokonaisuuksia ja oppiaineita. PISA 2018 -tutkimuksen mukaan ”Suomessa taloustietoa ei opeteta peruskoulussa omana oppiaineenaan, vaan sisältöjä löytyy ainakin matematiikan, kotitalouden ja yhteiskuntaopin opetussuunnitelmista. Koulussa opituilla raha-asioilla oli meillä merkittävä rooli talousosaamisen tuottajana. Tutkimus antaa tukea sille, että taloustiedon sisältöjen opetus on toteutettu onnistuneesti ja sillä oli erityisen voimakas yhteys oppilaiden talousosaamiseen.”

Suomen Pankki on lisäksi laatinut vuoden 2020 aikana yhteistyössä sidosryhmien kanssa talousosaamisen kansallista strategiaa.

Talousvaliokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikainen muuttaminen (HE 25/2020 vp — EV 14/2020 vp). Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus selvittää, kuinka ravintolayrittäjien toimeentulon ja toimintaedellytysten kannalta kohtuulliset vahinkojen korvaukset toteutetaan niin, että taloudelliset menetykset jakautuvat oikeudenmukaisella, omaisuuden suojan huomioon ottavalla ja kohtuullisella tavalla julkisyhteisöjen, vuokranantajien, pankkien, vakuutusyhtiöiden ja muiden talousyksiköiden kesken.

Valiokunnan lausunto TaVL 26/2021 vp

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana.

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus huolehtii ravintolaelinkeinon sisäisen kilpailutilanteen reiludesta ja kilpailullisuudesta poikkeussäätelyn aikana ja sitä purettaessa.

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus selvittää mahdollisuudet toteuttaa vastainen poikkeustilan ja tämän lainsäädännön purku tavalla, joka mahdollistaa alueellisen porrastamisen siinä tapauksessa, että infektio-tilanne sen sallii.

Talousvaliokunta katsoo, että näissä lausumissa tarkoitetut tavoitteet ovat tulleet täytetyiksi hallituksen esitysten HE 67/2020 vp, HE 238/2020 vp, HE 91/2020 vp, HE 205/2020 vp, HE 27/2021 vp, HE 37/2021 vp, HE 79/2021 vp, HE 94/2021 vp ja HE 97/2021 vp mukaisilla lainsäädännöillä.

Talousvaliokunta katsoo, että lausumat voidaan poistaa.

Kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikainen muuttaminen (HE 53/2020 vp — EV 69/2020 vp).

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto tekee talousvaliokunnalle selvityksen voimassa olevien lausumien mukaisten toimien edistymisestä vuoden 2020 syysistuntokauden loppuun mennessä.

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksun asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta.

Hallitus on antanut esityksen HE 109/2021 vp luottotietolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Talousvaliokunta katsoo valtioneuvoston täyttäneen lausuman mukaisen kiirehtimisvelvoitteensa.

Talousvaliokunta katsoo, että lausumat voidaan poistaa.

Yritysten määräaikainen kustannustuki (HE 91/2020 vp — EV 93/2020 vp). Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus valmistelee kustannustukea täydentävän tuen yleisen kustannustuen kanssa yhtäläisellä kriteeristöllä maatalouden alkutuotannolle, kalataloudelle ja maatilakytkeäiselle yritystoiminnalle sekä maataloustuotteiden jalostusta harjoittaville 1—9 henkilön mikroyrityksille siten, ettei se viivästyä kustannustuen toimeenpanoa ja näille aloille jo kohdennetut tuet huomioidaan.

Talousvaliokunta katsoo, että lausuma voidaan poistaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

Valiokunnan lausunto TaVL 26/2021 vp

että tarkastusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 10.9.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Janne Sankelo kok
jäsen Joakim Strand r
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller